

תשעה עשר מי יודע?*

תשעה עשר הבדלים בין נוסח מגילת אסתר ופרשיותיה על פי 'כתר ארם צובה' (לפי מצב שחזורו היום), לבין אלה של המגילות האשכנזיות ה'מצויות'

יעקב לוינגר

* מאמרי זה אינו פרי מחקר עצמאי, אלא סיכום, המנסה להיות מעודכן להיום (לי באדר ב' תשע"ד) בהבאת דעותיהם של חוקרי המסורה מהשורה הראשונה, כפי שהבנתי אותן. המאמר הופץ בשנים קודמות בכותרת 'עשרים מי יודע' (בשתי גרסות, עם ובלי הערות שוליים להרחבת היריעה). הפעם שונתה הכותרת, עקב הממצאים החדשים לכתובה הנכונה של 'ארידי' (מלא יו"ד) ב'כתר' (ט, ט), ראה להלן. את הנוסח הקודם, המסופק, ארדי השארנו בטקסט, בסוגריים מזווים, והוא אינו מנוי במספר 19 הסטיות, מושאי מאמרו. בכתבונו להלן 'נוסח מגילת אסתר על פי כתר ארם צובה' המשוחזר, או מילים דומות, כוונתנו למצב שחזורו היום, אחרי קבלת הממצאים החדשים, כאילו נכונותם הוכרעה.

מגילות אסתר ה'מצויות', בעיקר האשכנזיות, נכתבות בזמננו לרוב על פי פסיקות ר"ש גאנצפריד בספרו 'קסת הסופר', מהדורה תניינא (תרל"א). זה אמור לגבי כתיב תיבות המגילה, אותיות גדולות וקטנות, ולגבי המקום והסוג של פרשיותיה (שכולן סתומות לשיטתו, על פי פסיקת רמ"א, או"ח תרצא ב, שיש עליה עוררים). מגילות 'מצויות' אלה סוטות בכ-19 (או לפעמים פחות) פרטים מגרסות 'כתר ארם צובה' שאבד ושוחרז (להלן ה'כתר') ומפרשיותיו. רמב"ם פסק לסמוך להלכה על ה'כתר' (יד, אהבה, הלכות ספר תורה, פרק ח' הלכה ד').

להלן מובאת מגילת אסתר על פי ה'כתר' (המשוחזר) בשלמותה. בתוך הטקסט מסומנות באדום 19 הסטיות (5 בכתב ו-14 בטיב הפרשיות ובמקומם) לעומת המגילות ה'מצויות':

[ ] = הוספה, הנמצאת ב'כתר' וחסרה ב'מצויות'; ( ) = גריעה, החסרה ב'כתר' ונמצאת ב'מצויות'. < > = 'נוסח אחר' ב'כתר' שאינו ב'מצויות'.

• 5 שינויים בכתב האותיות (אותיות חסרות ויתרות או אותיות מוחלפות, שאינן שינויי 'כתיב' ו'קרי' על פי המסורה),
5 הסטיות בכתב ב'מצויות' האשכנזיות לעומת ה'כתר' נובעות רובן מטעויות דפוסי 'מקראות גדולות' (=מ"ג), דפוסי ונציה (רפ"ה/ה/רפ"ו, ש"ג/ד, ש"ז) ומיעוטן ממסורות השונות מאלה של ה'כתר' שהיו בכתבי היד שלפני עורכי תנ"כ מ"ג, מהם הועתקו רוב ספרי המקרא הנדפסים והנכתבים עד היום הזה. נדפסו שם סטיות כתיב אחדות לעומת גרסת ה'כתר', כפי שהיא ידועה היום. מאלה תיקן ר' ידידיה שלמה רפאל נורציי, בחיבורו 'מנחת שי' (תק"ב/תק"ד) את רובן (המופיעות בדפוסי מ"ג ש"ג/ד ש"ז), ושייר 2 סטיות לא מתוקנות. הוא גם תיקן סטיית כתיב אחת, המוטעית (לדעתו) ב'מ"ג', שלא היה צריך לתקן על פי ה'כתר'. נוסף לכך, 2 מתיקוני 'מנחת שי' לא התפשטו ולא התקבלו בדפוסים אחריו ובמגילות אסתר הכתובות ה'מצויות'.

בין תיקוני 'מנחת שי', נמצא תיקון כתיב התיבה שנדפסה ב-מ"ג: ארדי [ט', ט] ותוקנה על ידו ל- ארידי (כפי שהוכיח בן נון במאמרו בנידון שזו דעתו, על אף לשונו הדו-משמעי של מ"ש על אתר), וכך התקבלה הגרסה ב'מצויות' (אבל, ר"ש גאנצפריד מתיר ב'קסת הסופר' שלא לתקן את המגילה, אם כתבו בדיעבד 'ארדי' - ראה בן נון). נוסח זה, ארידי מלא יו"ד, אומץ בידי הרב מרדכי ברויאר ז"ל כנוסח ה'כתר' במהדורתו הראשונה של 'התנ"ך', המוגה על פי הכתר וכתבי היד הקרובים לו (מוסד הרב קוק, תשמ"ט) וכן במדור "הנוסח ומקורותיו" לספר חמש מגילות - בסדרת 'דעת מקרא' (מוסד הרב קוק, תשל"ד) וכן בספרו 'מבוא לכתר ארם צובה והנוסח המקובל של המקרא' (עמ' 23-24) תשל"ז.

בשתי המהדורות האחרונות של התנ"ך שההדיר הרב ברויאר בחייו ('חורב' תשנ"ח ו'כתר ירושלים' תש"ס-תשס"ג, על פי נוסח מהדורת חורב) שינה את דעתו ובחר בשחזור ה'כתר' בנוסח אר(י)די, חסר יו"ד. הוא נימק את שינוי דעתו במאמרו 'ספקות שאין להם הכרע' (לשונונו נח, ד תשנ"ה, עמ' 292-293). בדעה זו החזיק ברויאר עד יום מותו. כך שחזרו תיבה זו, חסרת יו"ד, גם מהדירי 'כתר בר-אילן' בראשות פרופ' מנחם כהן.

לאחרונה, עקב עבודת מחקר מקיפה של ר' אדם בן נון, תלמידו של פרופ' יוסף עופר מאוניברסיטת בר אילן, ובהדרכתו קבעו שניים אלה שברויאר טעה כשחזר בו מקביעתו הראשונה, ויש לשחזר בנוסח ה'כתר' ארידי, מלא יו"ד. לכך נוטה כעת גם דעתו של מומחה המסורה הרב דויד יצחקי, מכולל 'חזון איש', בבני ברק. כך שספק זה כנראה הותר לעת עתה, לפי מה שידוע בנידון היום. ימים יגידו אם זו המילה האחרונה בשחזור המילה הנדונה.

עד היום לא הצלחתי לקבל את דעתו של פרופ' מנחם כהן, עורך 'כתר-בר אילן' בנידון. יש מגיבים לפניית בנידון שמצאו פרכות על ממצאי בן נון. לדעתם, לפנינו עדיין ספק שבהחלט אין לו הכרע (= רמז למאמרו הנ"ל של ברויאר).

ואלה הן 5 סטיות הכתיב בין ה'כתר' למגילות ה'מצויות' (בסוגריים אחרי התיבה, מספרי הפרק והפסוק הנהוגים):

- 2 סטיות הכתיב ב'מ"ג' ונציה ש'מנחת שי' לא תיקנו: וְהִלְבִּינִי שִׁי [ו', ט]; לְמַעַן (י)ם [ט', לא].
- 1 כתיב ב'מ"ג', התואם את ה'כתר' ו'מנחת שי' 'תקנו' לשווא, בהסתמכו, משיקול דעת מוטעה, על מקורות הסוטים מה'כתר': וּמִשְׁלֹחַ וצ"ל וּמִשְׁלֹחַ (י)ח [ט', יט].
- כל 3 הסטיות שמנינו אינן נשמעות בקריאה והן מתגלות רק בכתב המלא או החסר של התיבות.
- 2 סטיות ש'מנחת שי' מצא ב'מ"ג' ונציה ותיקנו: [ו] לְהִרְגָּה [ח', יא]; (ב) [ל] פְּנִיָּה [ט', ב]. אבל, שני תיקוניו אלה לא התפשטו ולא התקבלו אצל הסופרים האשכנזיים, כנראה בגלל השינויים הניכרים מהמנהג הקיים והנשמעים בעליל בקריאה. מנהגי הקריאה

התפשטו והתגבשו כבר בעקבות כתבי יד אשכנזיים ואיטלקיים ישנים ודפוס 'מ"ג' למהדורותיהם, שנשארו ברובם שגויים בשתי מילים אלה. **לדעת כל מומחי המסורה שבזמננו וכל משחזרי ה'כתר', אין כל ספק היום בנכונות 2 תיקונים אלה של 'מנחת שי'.** הרב ברויאר הוכיח את זה בפרוטרוט במאמרו הידוע 'מקראות שיש להם הכרע', (מגדים י, שבט תש"ן, עמ' 97-112).

- במגילות של הספרדים, התימנים ושאר העדות לא היו, או תוקנו כבר על פי 'מנחת שי' 2 סטיות כתיב האחרונות האלה ותיבות אלה כתובות ברובן כתיקונן ב'כתר'.

על פי ההלכה, תיבות שאותיותיהן סוטות מהדרוש ביתרות, חסרות ומוחלפות, אינן פוסלות **בדיעבד** את המגילה ואת הקריאה בה, אבל **חובה לתקן את הכתב וחובה לקרוא לפי הגרסה הנכונה** (בדיעבד אפילו בעל פה), במקום זו השגויה הכתובה. יש פוסקים שהמליצו לקרוא את שתי הגרסות, זו אחרי זו, ולא לתקן את המגילות, כי חלקם לא קיבל שהספק הותר כבר לאור הממצאים החדשים והרב ברויאר ז"ל התנגד לכך.

- **14 שינויים בפרשיות** (= הרווחים שלפני קטע במקרא. יש פרשיות מ-2 סוגים עיקריים: פתוחות פ לעומת סתומות ס. ראה להלן הערה, לפני הבאת נוסח המגילה. בציון מקומן במגילה כאן, מנויות הפרשיות לפי הפסוקים המתחילים **אחרי** הרווח, בתחילת נוסח הפרשיות),
- **5 סטיות בסוג הפרשיות** (פתוחה [פ] ב'כתר', במקום סתומה (ס) ב'מצויות', ב- [א', טז]; [ב', א]; [ה', ג]; [א', ח]; [א', י]),
- **1 פרשה פתוחה חסרה** ב'מצויות' (יש פרשה פתוחה [פ] ב'כתר' וב'מצויות' אין פרשה בכלל, ב- [ד', יג]),
- **2 פרשיות סתומות עודפות** ב'מצויות' (אין פרשה ב'כתר', ויש פרשה סתומה (ס) ב'מצויות', ב- [א', ט]; [א', יג]),
- **6 פרשיות סתומות חסרות** ב'מצויות' (יש פרשה סתומה [ס] ב'כתר', וב'מצויות' אין פרשה בכלל, ב- [א', י]; [ב', יא]; [ה', א]; [ה', ג]; [ז', ט]; [ט', כ]).

14 הסטיות האלה בפרשיות, נובעות כנראה ממסורות עתיקות, השונות מאלה של ה'כתר' שנמצאו בכתבי היד שהיו לפני עורכי דפוס ונציה. הפרשיות שבדפוסים אלה ובכתבי היד עליהם הן מתבססות, נרשמו כמחייבות, כבר בידי פוסקים 'ראשונים' חשובים אחדים שטרם הכירו את ה'כתר'. נמצאו בנידון סתירות בין דעות הפוסקים, לפעמים במקומות שונים בחיבוריהם השונים של אותו הפוסק. הדעות חלוקות אם יש לפסיקות האלה כוח מחייב הלכה למעשה בזמננו, נגד מה שעניינו ראות ב'כתר' המשוחזר.

יש דעות בהלכה, לפיהן שינויים בטיב הפרשיות (פתוחה במקום סתומה ולהפך) והוספת או גריעת רווחי הפרשיות, **פוסלים את המגילה**. לעומתן יש דעות, מנומקות היטב, המפקפקות בפסילה, במיוחד אם הפרשה מסומנת על פי ה'כתר', או לחלופין אם היא מצוית בעקבות פוסקי הדורות, כבמגילות ה'מצויות'. הרב ברויאר ציין את הפרשיות על פי ה'כתר' רק בשתי המהדורות האחרונות של התנ"ך שההדיר (ראה לעיל). החל משנת תשל"ז, בה נמסר צילום ה'כתר' לרבים, התחילו להופיע בשוק מגילות אסתר התואמות בחלקן (בכתיב) או במלואן (בכתיב וגם בסוג הפרשיות ובמקומן) את ה'כתר'. ניתן לרכוש בזמננו גם טופסי 'תיקון סופרים' אמנים לכתיבת מגילות כאלה, במגוון גדול של מספר השיטין (= השורות) הרצוי בעמוד ועם אחת משתי החלופות בכתיבת **ארידי** (חסר ומלא יו"ד). לצערנו, לא שמענו עד כה על המלצה ברורה ובלתי מהוססת של פוסקים, מחוג או מזרם כלשהו, איך לנהוג בכתיבת המגילה וקריאתה **הלכה למעשה**, לאור מגילת אסתר שעל פי ה'כתר'.

מקורות:

- מבואות והקדמות ונוסחאות של מפעלי השחזור השונים לנוסח 'כתר ארם צובה'.
- החיבור '**קסת הסופר**' למהדורותיו ונושאי כליו.
- כתבי הרב מרדכי **ברויאר** ז"ל עם הוספות והשלמות של ממשיכי דרכו (בעיקר פרופ' יוסף **עופר** ובמיוחד מכתבו אלי ואל אחרים מיום ח' באדר ב' תשע"ד בעניין כתיבת '**ארידי**' ובו המלצתו החד-משמעית לכתיב הזה) והערות עמיתיו למאמרי זה.
- מאמריו על ה'כתר' ומכתביו אלי בנושא של פרופ' י' **פנקובר** ושל ד"ר רפאל **זר** (רכז 'מפעל המקרא') וכן כתביו הרבים בנידון של מומחה המסורה ר' דוד **יצחקי** מבני ברק-כולל חזון איש (ובמיוחד מכתבו אלי ואל אחרים בעניין כתיבת '**ארידי**', מיום ח' באדר ב' תשע"ד).
- סיכומים של מאמרו המקיף שבהכנה של ר' אדם **בן נון** על ממצאיו החדשים, המצדיקים את כתיבת '**ארידי**' מלא יו"ד (יישלוהו למבקשים).
- מהדורות '**תיקון סופרים**' ו'**תיקון קוראים**' הנמצאות היום בשוק וכלליהן לגבי כתיבת המגילה והמלצותיהם לגבי קריאתה.

נוסח מגילת אסתר ופרשיותיה לפי ה'כתר' (לפי מצב שחזורו היום) במלואם, לעומת נוסח המגילות ה'מצויות'

- הטקסט להלן הוא על פי 'כתר- בר אילן', הוזה בנידונו לזה של ברויאר, בהוצאות חורב וב'כתר ירושלים', פרט לכתיב '**ארידי**' [ט ט], שרשמנו אותו מלא יו"ד על פי הממצאים החדשים, בניגוד לכתיבתו חסרו ויו"ד במהדורות הנ"ל. אבל רשמנו להלן גם '**ארידי**' בסגריים מזויים, כ'נוסח אחר'.
- בתוך הטקסט מסומנים בצבע **אדום** ובאות **עבה** כל אותיות התיבות וסימני הפרשיות בהם הסטייה בין ה'כתר' למגילות ה'מצויות'.
- [ ] = **הוספה (באדום)** = נמצאת ב'כתר' וחסרה ב'מצויות'; ( ) = **גריעה (באדום)** = חסרה ב'כתר' ונמצאת ב'מצויות'. < > = **נוסח אחר (באדום)**, הנחשב כמסופק ב'כתר' ובא במקום התיבה שלפניה ואינו נמצא ברוב ה'מצויות'.
- לפי ה'כתר' יש בספר 'אסתר' 6 **פרשיות פתוחות פ** (ב'מצויות': 0) ו-16 **פרשיות סתומות ס** (ב'מצויות': 17, ע"פ 'קסת הסופר', כפי שרשמנו בתנ"ך ברויאר, מהדורת תשמ"ט). '**שירת' שמות בני המן** [ט, ו-י] לא נרשמה כאן במתכונת 'שירה', שורותיה ורווחיה וגם אין כאן דיון על מקומה של שירה זו על הדף.
- בהדפסה להלן, מסומנות הפרשיות, הן ע"י האותיות פ, ס, והן ע"י **רווחים**, במתכונתם של אלה שבספרי התורה ובמגילות הכשרות:
- **הפתוחות פ** (= רווח לפני הפרשה, המשתרע עד סוף השורה)
- **הסתומות ס** (= רווח לפני הפרשה, שלא משתרע עד סוף השורה).
- לפי **המסורה**, יש בספר 'אסתר' 13 היקריות של **כתיב** (=בגוון **עמום**), ואחריו קרי (= **בכתול**).
- **אותיות קטנות וגדולות הנהוגות** במגילה לא נרשמו כאן, כי ב'כתר' אין אותיות קטנות וגדולות, על אף שהן חלק מהמסורה, על פי רשימות המיוחדות לכך. הסופרים בזמננו נוהגים לכתוב אותן על פי '**קסת הסופר**', גם במגילות הנכתבות על פי ה'כתר' (כגון בידי סופר הסת"ם רי"י טשינגל, מבני ברק), בצורה זהה כפי שהן נכתבות במגילות ה'מצויות'.

א [א] ויהי בימי אחשורוש הוא אחשורוש המלך מהדו ועד-כוש שבע ועשרים ומאה מדינה: [ב] בימים ההם קשכתו המלך אחשורוש על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה: [ג] בשנת שלוש למלוכה עשה משתה לכל-עשרי ועבדיו חילו פרס ומדי הפרתמים ושרי המדינות לפניו: [ד] בהראתו את-עשר כבוד מלכותו ואת-גלר תפארת גדולתו ימים רבים שמונים ומאת יום: [ה] ובמלואתו הימים האלה עשה המלך לכל-העם הנמצאים בשושן הבירה למגדול ועד-קטן משתה שבעת ימים בחצר גגת ביתן המלך: [ו] חורו פרס ותכלת אחיו בחבלי-בזיץ וארגמן על-גלילי כסף ועמודי שש מטותו וזהב וכסף על רצפת בהט-ושש וזר

וסתרת: [ז] והשקות בכלי זָהָב וכלים מפלים שונים וגיון מלכות רב כִּדְ הַמֶּלֶךְ: [ח] והשתיה כדת אין אִנֹּס פי-כָּן יסד הַמֶּלֶךְ על כל-רב ביתו לעשות כרצונו איש-ואיש: (ט) גם וּשְׁתִי הַמֶּלֶכָה עֲשֶׂתָה מִשְׁתֶּה נָשִׁים בֵּית הַמַּלְכוּת אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ אֲחִישֹׁרוּשׁ: [י] ביום השביעי כטוב לב-הַמֶּלֶךְ בָּגֵזוּ אֲמָר לְמַהֲרֵן בְּהֵאָה חֲרִבּוֹנָא בְּהֵאָה וּבִבְרִיתָא זֶה וְכִרְפָּס שִׁבְעַת הַפְּרִיסִים הַמְּשֻׁרָּתִים אֶת-פְּנֵי הַמֶּלֶךְ אֲחִישֹׁרוּשׁ: [יא] לְהֵבִיא אֶת-וּשְׁתִי הַמֶּלֶכָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּכֶמֶר מַלְכוּת לְהֵרָאוֹת הָעַמִּים וְהַשָּׂרִים אֶת-יָפְיָהּ כִּי-טוֹבַת מְרָאָה הִיא: [יב] וּתְמַאֵן הַמֶּלֶכָה וּשְׁתִי לְבֹא בְּדָבָר הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בֵּינָה הַפְּרִיסִים וְיִקְצֹף הַמֶּלֶךְ מְאֹד וְחִמְתּוּ בַּעֲרָה בּוֹ: (ט) [יג] וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְחַכְמָיִם יָדְעִי הַעֲתִים כִּי-כֹן דָּבָר הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי כָל-יָדְעִי גַּם זֶה: [יד] וְהִקְרַב אֵלָיו פְּרָשָׁא שֶׁתֵּר אֲדַמְתָּא תְּרִישִׁי מָרָס מִרְסָנָא מִמּוֹבָן שִׁבְעַת עָרֵיו פָּרָס וּמָדִי רָאִי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַיֹּשְׁבִים רֹאשֹׁנָה בַּמַּלְכוּת: [טו] כִּדְתָּ מֵה-לַעֲשׂוֹת בַּמֶּלֶכָה וּשְׁתִי עָלוּ אֲשֶׁר לֹא-עֲשִׂתָה אֶת-מֵאֲמֵר הַמֶּלֶךְ אֲחִישֹׁרוּשׁ בֵּינָה הַפְּרִיסִים: (ט) [יז]

[טז] וַיֹּאמֶר מוֹמְכֹן מוֹמְכֹן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים לֹא עַל-הַמֶּלֶךְ לְבֹדוֹ עֲוֹתָה וּשְׁתִי הַמֶּלֶכָה כִּי עַל-כָּל-הַשָּׂרִים וְעַל-כָּל-הָעַמִּים אֲשֶׁר בְּכָל-מְדִינַת הַמֶּלֶךְ אֲחִישֹׁרוּשׁ: [יז] כִּי-נִצָּא דָבָר-הַמֶּלֶכָה עַל-כָּל-הַנָּשִׁים לְהַכְנוֹת בַּעֲלֵיהֶן בַּעֲיִנְיָהֶן בְּאִמְרָם הַמֶּלֶךְ אֲחִישֹׁרוּשׁ אֲמָר לְהֵבִיא אֶת-וּשְׁתִי הַמֶּלֶכָה לִפְנֵי וְלֹא-בָאָה: [יח] וְהָיִים הַזֶּה תִּאֲמַרְנָהוּ שָׂרוֹת פָּרָס-וּמָדִי אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת-דָּבָר הַמֶּלֶכָה לְכָל שָׂרֵי הַמֶּלֶךְ וּבְנֵיו וְנָקְצָה: [יט] אִם-עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב נִצָּא דָבָר-מַלְכוּת מִלִּפְנֵי וּנְקַתְבִּי פָּרָס-וּמָדִי וְלֹא נַעֲבֹר אֲשֶׁר לֹא-תִבְּאוּ וּשְׁתִי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אֲחִישֹׁרוּשׁ וּמַלְכוּתָהּ יִתֵּן הַמֶּלֶךְ לְרַעֲיוֹתָהּ הַטּוֹבָה מֵאַחֶיהָ: [כ] וְנִשְׁמַע פְּתָגָם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה בְּכָל-מַלְכוּתוֹ כִּי רַבָּה הִיא וְכָל-הַנָּשִׁים יִתְּנוּ יָקָר לְבַעֲלֵיהֶן לְמַגְדֹּל וְעַד-קֶטֶן: [כא] וַיִּשָּׁב הַדָּבָר בַּעֲיִנֵּי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כְּדָבָר מִמּוֹבָן: [כב] וַיִּשְׁלַח סָפְרִים אֶל-כָּל-מְדִינַת הַמֶּלֶךְ אֶל-מְדִינָה וּמְדִינָה כַּכְתָּבָה וְאֶל-עַם וְעַם כַּלְשֻׁנּוֹ לְהָנוֹת כָּל-אִישׁ שָׂרָר בְּבֵיתוֹ וּמִדְּבַר כַּלְשֻׁן עַמּוֹ: (ט) [כג]

[כד] אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּשְׁוֹ חֲמַת הַמֶּלֶךְ אֲחִישֹׁרוּשׁ זָכַר אֶת-וּשְׁתִי וְאֶת אֲשֶׁר-עֲשִׂתָה וְאֶת אֲשֶׁר-נִגְזַר עָלֶיהָ: [כה] וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי-הַמֶּלֶךְ מִשְׁרָתָיו וּבְקִשּׁוֹ לַמֶּלֶךְ נַעֲרוֹת בְּתוּלוֹת טוֹבוֹת מְרָאָה: [כז] וּפְקִידֵי הַמֶּלֶךְ פְּקִידִים בְּכָל-מְדִינַת מַלְכוּתוֹ וַיִּקְבְּצוּ אֶת-כָּל-נַעֲרָה-בְּתוּלוֹת טוֹבוֹת מְרָאָה אֶל-שׁוּשַׁן הַבִּירָה אֶל-בֵּית הַנָּשִׁים אֶל-יָד הַגָּא סָרִיס הַמֶּלֶךְ שֶׁמֶר הַנָּשִׁים וְנָתַן תַּמְרָקֵיהֶן: [כח] וְהַנַּעֲרָה אֲשֶׁר תִּשָּׁב בַּעֲיִנֵּי הַמֶּלֶךְ וַיִּשָּׁב הַדָּבָר בַּעֲיִנֵּי הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ כֵּן: (ט) [כט] [ל] אִישׁ יִהְיֶה הֵנָּה בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה וְשִׁמּוֹ מִרְדְּכָי בֶן-אֵיזֶר בֶּן-שֹׁמְעִי בֶן-קִישׁ אִישׁ יִמִּינִי: [לא] אֲשֶׁר הִגִּיל מִירוּשָׁלַיִם עַם-הַגָּלָה אֲשֶׁר הִגִּילָה עִם וְכִנְיָה מִלֶּךְ-יְהוּדָה אֲשֶׁר הִגִּיל נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל: [לב] וַיְהִי אִמּוֹן אֶת-הַדֹּסָה הִיא אֶסְתֵּר בַּת-דָּדּוּ כִּי אֵין לָהּ אָב וְאֵם וְהַנַּעֲרָה יָפִת-תֹּאֵר וְטוֹבוֹת מְרָאָה וְיָמוֹת אֲבִיהָ וְאִמָּהּ לִקְחָה מִרְדְּכָי לִבְת: [לג] וַיְהִי בַּהֲשָׁמַע דָּבָר-הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ וּבַהֲשָׁמַע נַעֲרוֹת רַבּוֹת אֶל-שׁוּשַׁן הַבִּירָה אֶל-יָד הַגָּי שֶׁמֶר הַנָּשִׁים: [לד] וַיִּשָּׁב הַנַּעֲרָה בַּעֲיִנֵּי וַתִּשָּׂא חֶסֶד לִפְנֵי לִבְהֵל אֶת-תַּמְרָקֵיהָ וְאֶת-מְנוּחָהּ לִתֵּת לָהּ וְאֶת שִׁבְעַת הַנַּעֲרוֹת הַרְאִיתָ לְחַת-לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁנֶה וְאֶת-נַעֲרוֹתֶיהָ לְטוֹב בֵּית הַנָּשִׁים: [לה] לֹא-הִיגִידָה אֶסְתֵּר אֶת-עֲמָהּ וְאֶת-מוֹלְדֹתָהּ כִּי מִרְדְּכָי צִוָּה עָלֶיהָ אֲשֶׁר לֹא-תִגִּיד: (ט) [לו] וַיִּכְבֵּל יוֹם וַיּוֹם מִרְדְּכָי מִתְּהִלָּה לִפְנֵי חֲצָר בֵּית-הַנָּשִׁים לְדַעַת אֶת-שְׁלוֹם אֶסְתֵּר וּמֵה-יַעֲשֶׂה בָּהּ: [לז] וּבַהֲגִיעַ תֹּר נַעֲרָה וְנַעֲרָה לְבֹאוֹ אֶל-הַמֶּלֶךְ אֲחִישֹׁרוּשׁ מִקֵּץ הַיּוֹם לָהּ כִּדְתָּ הַנָּשִׁים שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ כִּי כֹן יִמְלֹא יָמֵי מִרְוִיקָהּ וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בְּשָׁמֶן הָמָר וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בְּבִשְׂמִים וּבְתַמְרוֹנֵי הַנָּשִׁים: [לח] וּבָזָה הַנַּעֲרָה בָּאָה אֶל-הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל-אֲשֶׁר תִּאֲמַר וְנָתַן לָהּ לְבֹא עֲמָהּ מִבֵּית הַנָּשִׁים עַד-בֵּית הַמֶּלֶךְ: [לח] בַּעֲרָבוּ הִיא בָּאָה וּבִבְקָרָה הִיא שָׁכָה אֶל-בֵּית הַנָּשִׁים שְׁנֵי אֶל-יָד שִׁעֲשֻׁגָּה סָרִיס הַמֶּלֶךְ שֶׁמֶר הַפִּילִגְשִׁים לֹא-תִבְּאוּ עוֹד אֶל-הַמֶּלֶךְ כִּי אִם-חֲצָר בֵּית-הַנָּשִׁים מִפְּנֵי בָּהּ הַמֶּלֶךְ וְנִקְרָאָה בָּשָׂם: [לט] וּבַהֲגִיעַ תֹּר-אֶסְתֵּר בַּת-אֲבִיתָהּ דָּד מִרְדְּכָי אֲשֶׁר לָקַח-לָהּ לִבְת לְבֹא אֶל-הַמֶּלֶךְ לֹא בִקְשָׁה דָּבָר כִּי אִם אֶת-אֲשֶׁר יֹאמַר הַגָּי סָרִיס-הַמֶּלֶךְ שֶׁמֶר הַנָּשִׁים וְהָיָה אֶסְתֵּר נִשְׂאָת חֹן בַּעֲיִנֵּי כָל-רָאִי: [לז] וַתִּלְקַח אֶסְתֵּר אֶל-הַמֶּלֶךְ אֲחִישֹׁרוּשׁ אֶל-בֵּית מַלְכוּתוֹ בְּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי הַהוּא-חֹדֶשׁ טַבַּת בִּשְׁנַת-שִׁבְעָה לְמַלְכוּתוֹ: [לז] וַיֵּאָהֵב הַמֶּלֶךְ אֶת-אֶסְתֵּר מִכָּל-הַנָּשִׁים וַתִּשָּׂא-חֵן וַתְּחַסַּד לִפְנֵי מֶלֶךְ-הַבְּתוּלוֹת וַיִּשָּׂם בְּתֶר-מַלְכוּת בְּרָאשָׁה וַיְמַלִּכָהּ תַּחַת וּשְׁתִי: [יח]

וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ מִשְׁתֶּה גָדוֹל לְכָל-שָׂרָיו וְעַבְדָּיו אֶת מִשְׁתֶּה אֶסְתֵּר וְהַנַּחֲחָה לְמִדְּיָנוֹת עֲשֶׂה וַיִּתֵּן מִשְׂאָת כִּדְתָּ הַמֶּלֶךְ: [יט] וּבַהֲקִבְצָה בְּתוּלוֹת שְׁנֵי וּמִרְדְּכָי יִשָּׁב בַּשָּׂעַר-הַמֶּלֶךְ: [כ] אֵין אֶסְתֵּר מִגִּדַּת מוֹלְדֹתָהּ וְאֶת-עֲמָהּ פָּאֲשֶׁר צִוָּה עָלֶיהָ מִרְדְּכָי אֶסְתֵּר עֲשֶׂה פָּאֲשֶׁר הִנֵּחָה בְּאִמְנָה אִתּוֹ: [כא] בְּיָמֵים הָאֵלֶּם וּמִרְדְּכָי יוֹשֵׁב בַּשָּׂעַר-הַמֶּלֶךְ חָצֵר בִּגְמָן וְתִרְשֵׁי שְׁנֵי-סָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ מִשְׁמָרֵי הַסֵּף וּבִבְקִשּׁוֹ לִשְׁלַח יָד בַּמֶּלֶךְ אֲחִישֹׁרוּשׁ: [כב] וַיִּגְדַּע הַדָּבָר לְמִרְדְּכָי וַיַּגִּד לְאֶסְתֵּר הַמֶּלֶכָה וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ בָּשָׂם מִרְדְּכָי: [כג] וּבִבְקִשׁ הַדָּבָר וַיִּמְצָא וַיִּתְּלוּ שְׁנֵיהֶם עַל-עֵץ וַיִּכְתֹּב בְּסֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: (ט) [כד] [כה] אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה גָּדַל הַמֶּלֶךְ אֲחִישֹׁרוּשׁ אֶת-הַמֶּן בֶּן-הַמִּנְחָמָה הָאֲגָנִי וַיִּנְשָׂאָהוּ וַיִּשָּׂם אֶת-כִּסְאוֹ מַעַל כָּל-הַשָּׂרִים אֲשֶׁר אִתּוֹ: [כז] וְכָל-עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-בָּשָׂעַר הַמֶּלֶךְ לְמִרְדְּכָי מִדּוֹעַ אִתָּהּ עוֹבְרֵי אֶת מַצֹּת הַמֶּלֶךְ: [ד] וַיְהִי בְּאַמְרָם בְּאַמְרָם אֵלֶי יוֹם וַיּוֹם וַיִּשָּׂם עָלֵיהֶם וַיַּגִּידוּ לְהִלָּן לְרֹאוֹת הַנַּעֲמָדוֹ דְּבָרֵי מִרְדְּכָי כִּי-הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר-הוּא יְהוּדִי: [ה] וַיֹּרֶא הִלָּן כִּי-אֵין מִרְדְּכָי כִּרְעַ וּמִשְׁתַּחֲוִיָּה לִּהְיוֹת כִּי-כֹן צִוָּה-לוֹ הַמֶּלֶךְ וּמִרְדְּכָי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה: [ג] וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-בַּשָּׂעַר הַמֶּלֶךְ לְמִרְדְּכָי מִדּוֹעַ אִתָּהּ עוֹבְרֵי אֶת מַצֹּת הַמֶּלֶךְ: [ד] וַיְהִי בְּאַמְרָם אֵלֶי יוֹם וַיּוֹם וַיִּשָּׂם עָלֵיהֶם וַיַּגִּידוּ לְהִלָּן לְרֹאוֹת הַנַּעֲמָדוֹ דְּבָרֵי מִרְדְּכָי כִּי-הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר-הוּא יְהוּדִי: [ה] וַיֹּרֶא הִלָּן כִּי-אֵין מִרְדְּכָי כִּרְעַ וּמִשְׁתַּחֲוִיָּה לִּהְיוֹת כִּי-כֹן צִוָּה-לוֹ הַמֶּלֶךְ וּמִרְדְּכָי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה: [ג] וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-בַּשָּׂעַר הַמֶּלֶךְ לְמִרְדְּכָי מִדּוֹעַ אִתָּהּ עוֹבְרֵי אֶת מַצֹּת הַמֶּלֶךְ: [ד] וַיְהִי בְּאַמְרָם אֵלֶי יוֹם וַיּוֹם וַיִּשָּׂם עָלֵיהֶם וַיַּגִּידוּ לְהִלָּן לְרֹאוֹת הַנַּעֲמָדוֹ דְּבָרֵי מִרְדְּכָי כִּי-הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר-הוּא יְהוּדִי: [ה] וַיֹּרֶא הִלָּן כִּי-אֵין מִרְדְּכָי כִּרְעַ וּמִשְׁתַּחֲוִיָּה לִּהְיוֹת כִּי-כֹן צִוָּה-לוֹ הַמֶּלֶךְ וּמִרְדְּכָי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה: [ג] וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-בַּשָּׂעַר הַמֶּלֶךְ לְמִרְדְּכָי מִדּוֹעַ אִתָּהּ עוֹבְרֵי אֶת מַצֹּת הַמֶּלֶךְ: [ד] וַיְהִי בְּאַמְרָם אֵלֶי יוֹם וַיּוֹם וַיִּשָּׂם עָלֵיהֶם וַיַּגִּידוּ לְהִלָּן לְרֹאוֹת הַנַּעֲמָדוֹ דְּבָרֵי מִרְדְּכָי כִּי-הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר-הוּא יְהוּדִי: [ה] וַיֹּרֶא הִלָּן כִּי-אֵין מִרְדְּכָי כִּרְעַ וּמִשְׁתַּחֲוִיָּה לִּהְיוֹת כִּי-כֹן צִוָּה-לוֹ הַמֶּלֶךְ וּמִרְדְּכָי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה: [ג] וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-בַּשָּׂעַר הַמֶּלֶךְ לְמִרְדְּכָי מִדּוֹעַ אִתָּהּ עוֹבְרֵי אֶת מַצֹּת הַמֶּלֶךְ: [ד] וַיְהִי בְּאַמְרָם אֵלֶי יוֹם וַיּוֹם וַיִּשָּׂם עָלֵיהֶם וַיַּגִּידוּ לְהִלָּן לְרֹאוֹת הַנַּעֲמָדוֹ דְּבָרֵי מִרְדְּכָי כִּי-הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר-הוּא יְהוּדִי: [ה] וַיֹּרֶא הִלָּן כִּי-אֵין מִרְדְּכָי כִּרְעַ וּמִשְׁתַּחֲוִיָּה לִּהְיוֹת כִּי-כֹן צִוָּה-לוֹ הַמֶּלֶךְ וּמִרְדְּכָי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה: [ג] וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-בַּשָּׂעַר הַמֶּלֶךְ לְמִרְדְּכָי מִדּוֹעַ אִתָּהּ עוֹבְרֵי אֶת מַצֹּת הַמֶּלֶךְ: [ד] וַיְהִי בְּאַמְרָם אֵלֶי יוֹם וַיּוֹם וַיִּשָּׂם עָלֵיהֶם וַיַּגִּידוּ לְהִלָּן לְרֹאוֹת הַנַּעֲמָדוֹ דְּבָרֵי מִרְדְּכָי כִּי-הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר-הוּא יְהוּדִי: [ה] וַיֹּרֶא הִלָּן כִּי-אֵין מִרְדְּכָי כִּרְעַ וּמִשְׁתַּחֲוִיָּה לִּהְיוֹת כִּי-כֹן צִוָּה-לוֹ הַמֶּלֶךְ וּמִרְדְּכָי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה: [ג] וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-בַּשָּׂעַר הַמֶּלֶךְ לְמִרְדְּכָי מִדּוֹעַ אִתָּהּ עוֹבְרֵי אֶת מַצֹּת הַמֶּלֶךְ: [ד] וַיְהִי בְּאַמְרָם אֵלֶי יוֹם וַיּוֹם וַיִּשָּׂם עָלֵיהֶם וַיַּגִּידוּ לְהִלָּן לְרֹאוֹת הַנַּעֲמָדוֹ דְּבָרֵי מִרְדְּכָי כִּי-הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר-הוּא יְהוּדִי: [ה] וַיֹּרֶא הִלָּן כִּי-אֵין מִרְדְּכָי כִּרְעַ וּמִשְׁתַּחֲוִיָּה לִּהְיוֹת כִּי-כֹן צִוָּה-לוֹ הַמֶּלֶךְ וּמִרְדְּכָי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה: [ג] וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-בַּשָּׂעַר הַמֶּלֶךְ לְמִרְדְּכָי מִדּוֹעַ אִתָּהּ עוֹבְרֵי אֶת מַצֹּת הַמֶּלֶךְ: [ד] וַיְהִי בְּאַמְרָם אֵלֶי יוֹם וַיּוֹם וַיִּשָּׂם עָלֵיהֶם וַיַּגִּידוּ לְהִלָּן לְרֹאוֹת הַנַּעֲמָדוֹ דְּבָרֵי מִרְדְּכָי כִּי-הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר-הוּא יְהוּדִי: [ה] וַיֹּרֶא הִלָּן כִּי-אֵין מִרְדְּכָי כִּרְעַ וּמִשְׁתַּחֲוִיָּה לִּהְיוֹת כִּי-כֹן צִוָּה-לוֹ הַמֶּלֶךְ וּמִרְדְּכָי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה: [ג] וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-בַּשָּׂעַר הַמֶּלֶךְ לְמִרְדְּכָי מִדּוֹעַ אִתָּהּ עוֹבְרֵי אֶת מַצֹּת הַמֶּלֶךְ: [ד] וַיְהִי בְּאַמְרָם אֵלֶי יוֹם וַיּוֹם וַיִּשָּׂם עָלֵיהֶם וַיַּגִּידוּ לְהִלָּן לְרֹאוֹת הַנַּעֲמָדוֹ דְּבָרֵי מִרְדְּכָי כִּי-הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר-הוּא יְהוּדִי: [ה] וַיֹּרֶא הִלָּן כִּי-אֵין מִרְדְּכָי כִּרְעַ וּמִשְׁתַּחֲוִיָּה לִּהְיוֹת כִּי-כֹן צִוָּה-לוֹ הַמֶּלֶךְ וּמִרְדְּכָי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה: [ג] וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-בַּשָּׂעַר הַמֶּלֶךְ לְמִרְדְּכָי מִדּוֹעַ אִתָּהּ עוֹבְרֵי אֶת מַצֹּת הַמֶּלֶךְ: [ד] וַיְהִי בְּאַמְרָם אֵלֶי יוֹם וַיּוֹם וַיִּשָּׂם עָלֵיהֶם וַיַּגִּידוּ לְהִלָּן לְרֹאוֹת הַנַּעֲמָדוֹ דְּבָרֵי מִרְדְּכָי כִּי-הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר-הוּא יְהוּדִי: [ה] וַיֹּרֶא הִלָּן כִּי-אֵין מִרְדְּכָי כִּרְעַ וּמִשְׁתַּחֲוִיָּה לִּהְיוֹת כִּי-כֹן צִוָּה-לוֹ הַמֶּלֶךְ וּמִרְדְּכָי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה: [ג] וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-בַּשָּׂעַר הַמֶּלֶךְ לְמִרְדְּכָי מִדּוֹעַ אִתָּהּ עוֹבְרֵי אֶת מַצֹּת הַמֶּלֶךְ: [ד] וַיְהִי בְּאַמְרָם אֵלֶי יוֹם וַיּוֹם וַיִּשָּׂם עָלֵיהֶם וַיַּגִּידוּ לְהִלָּן לְרֹאוֹת הַנַּעֲמָדוֹ דְּבָרֵי מִרְדְּכָי כִּי-הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר-הוּא יְהוּדִי: [ה] וַיֹּרֶא הִלָּן כִּי-אֵין מִרְדְּכָי כִּרְעַ וּמִשְׁתַּחֲוִיָּה לִּהְיוֹת כִּי-כֹן צִוָּה-לוֹ הַמֶּלֶךְ וּמִרְדְּכָי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה: [ג] וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-בַּשָּׂעַר הַמֶּלֶךְ לְמִרְדְּכָי מִדּוֹעַ אִתָּהּ עוֹבְרֵי אֶת מַצֹּת הַמֶּלֶךְ: [ד] וַיְהִי בְּאַמְרָם אֵלֶי יוֹם וַיּוֹם וַיִּשָּׂם עָלֵיהֶם וַיַּגִּידוּ לְהִלָּן לְרֹאוֹת הַנַּעֲמָדוֹ דְּבָרֵי מִרְדְּכָי כִּי-הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר-הוּא יְהוּדִי: [ה] וַיֹּרֶא הִלָּן כִּי-אֵין מִרְדְּכָי כִּרְעַ וּמִשְׁתַּחֲוִיָּה לִּהְיוֹת כִּי-כֹן צִוָּה-לוֹ הַמֶּלֶךְ וּמִרְדְּכָי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה: [ג] וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-בַּשָּׂעַר הַמֶּלֶךְ לְמִרְדְּכָי מִדּוֹעַ אִתָּהּ עוֹבְרֵי אֶת מַצֹּת הַמֶּלֶךְ: [ד] וַיְהִי בְּאַמְרָם אֵלֶי יוֹם וַיּוֹם וַיִּשָּׂם עָלֵיהֶם וַיַּגִּידוּ לְהִלָּן לְרֹאוֹת הַנַּעֲמָד

ח [א] ביום ההוא נתנו המלך אחשורוש לאסתר המלכה את-בית המן צרר **היהודים** ומרדכי בא לפני המלך ב-הגידה אסתר מה הוא-לה: [ב] ויטר המלך את-טבעתו אשר העביר מהמן וינתנה למרדכי ותשם אסתר את-מרדכי על-בית המן: ס
[ג] ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך ותפל לפני רגליו ותקד ותתחנן-לו להעביר את-רעת המן האגגי ואת מחשבתו אשר קשב על-היהודים: [ד] ויושט המלך לאסתר את שרבת ההוב ותקם אסתר ותעמד לפני המלך: [ה] ותאמר אם-על-המלך טוב ואם-מצאתי תן לפניו וכשר הדבר לפני המלך וטובה אני בעיניו ויכתב להשיב את-הספרים מחשבת המן בו-המדתא האגגי אשר כתב לאבד את-היהודים אשר בכל-מדינות המלך: [ו] כי איכבה אוכל ויראיתי ברעה אשר-ימצא את-עמי ואיכבה אוכל ויראיתי באבדן מולדתי: ס
[ז] ויאמר המלך אחשורוש לאסתר המלכה ולמרדכי היהודי הנה בית-המן נתתי לאסתר ואתו תלוי על-העץ על אשר-שלתו ידו **בִּיהוּדִים בִּיהוּדִים**: [ח] ואתם כתבו על-היהודים פטוב בעיניכם בשם המלך וחתמו בטבעת המלך כי-כתב אשר-נקתם בשם-המלך ונתתםם בטבעת המלך אין להשיב: [ט] וישראו ספרי-המלך בעת-ההיא בחדש השלישי הוא-תחדש סיון בשלושה ועשרים בו ויכתב בכל-אשר-צוה מרדכי אל-היהודים ואל האחשדרפנים והפחות ושרי המדינות אשרו מהיו ועד-פוש שבע ועשרים ומאה מדינה מדינה ומדינה ככתבה ועם ועם פלשגו ואל-היהודים ככתבם וכלשונם: [י] ויכתב בשם המלך אחשורוש ונתתםם בטבעת המלך וישלח ספרים בידי הרצים בפוסים רכבי הרקש האחשתרנים בני הרמקים: [יא] אשר נתנו המלך ליהודים אשר בכל-עיר-ועיר להקהל ולעמד על-נפשם להשמיד **[וְלַהֲרֹג]** ולאבד את-כל-חיל עם ומדינה הצרים אתם טף ונשים ושללם לבזו: [יב] ביום אחד בכל-מדינות המלך אחשורוש בשלושה עשר לחודש שבט עשר הוא-תחדש אדר: [יג] פתשגו הכתב להתנו דת בכל-מדינה ומדינה גלוי לכל-העמים ולהיות **היהודים עתודים עתודים** ליום הנה הנהקם מאיכיהם: [יד] הרצים רכבי הרקש האחשתרנים יצאו מבבלים ודחופים בדבר המלך וחדת נהמה בשיושן הבינה: ס
[טו] ומרדכי יצאו מלפני

מַרְבָּעִי עֲלֵיהֶם: [ד] כִּי-גָדוֹל מַרְבָּעִי הָיָה, וְשָׁמָּה הָיָה כָּל-הַמְּדִינֹת כִּי-הָאִישׁ מַרְבָּעִי הוֹלֵךְ וְגָדוֹל: [ה] וַיְכֻן הַיְּהוּדִים כָּל-אֲבִיבֵיהֶם מִפֶּת-תֹּרֶם וְהָרָג וְאֶבֶן וַיַּעֲשׂוּ בִשְׂנְאֵיהֶם כְּרִצוֹנָם: [ו] וּבְשׁוֹשׁוֹן הַבִּירָה הָרְגוּ הַיְּהוּדִים וְאֶבֶד חֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ: [ז] וְאֵת אֶת-פְּרִשְׁתָּתָא וְאֵת אֶת-דִּלְפוֹן וְאֵת אֶת-אֶסְפָּתָא: [ח] וְאֵת אֶת-פִּנְרֵתָא וְאֵת אֶת-לֵאָא וְאֵת אֶת-אֶרְכָּתָא: [ט] וְאֵת אֶת-פֶּרְמִשְׁתָּא וְאֵת אֶת-אֶרֶץ וְאֵת אֶת-אַרְצֵי <אַרְצֵי> וְאֵת אֶת-רִנְחָתָא: [י] עֲשֶׂרֶת בְּנֵי הֵמָן בֶּן-הַמַּלְכָּא צָרַר הַיְּהוּדִים הָרְגוּ וּבִבְנֵה לֹא שָׁלְחוּ אֶת-גָּדָם: [יא] בָּיוֹם הַהוּא בָּא מִסְפָּר הַקְּרוּגִים בְּשׁוֹשׁוֹן הַבִּירָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: [יב] וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה בְּשׁוֹשׁוֹן הַבִּירָה הָרְגוּ הַיְּהוּדִים וְאֶבֶד חֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ וְאֵת עֲשֶׂרֶת בְּנֵי-הֵמָן בָּא מִסְפָּר הַקְּרוּגִים מִהָ עָשׂוּ וַיִּהְיֶה-שְׂאֵלָתָהּ וַיִּתֶּן לָהּ וַיֵּה-בְקוֹשְׁתָּהּ עוֹד וְתַעֲשֶׂה: [יג] וְתֹאמַר אֶסְתֵּר אִם-עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב יִתֶּן גַּם-מִחֹר לַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּשׁוֹשׁוֹן לַעֲשׂוֹת כִּדָּת הַיּוֹם וְאֵת עֲשֶׂרֶת בְּנֵי-הֵמָן יִתְּלוּ עַל-הָעֵץ: [יד] וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַהֲעֲשׂוֹת כֹּן וְתִתֶּן דָּת בְּשׁוֹשׁוֹן וְאֵת עֲשֶׂרֶת בְּנֵי-הֵמָן תְּלוּ: [טו] וְהִקְהִילוּ הַיְּהוּדִים וְהַיְּהוּדִים אֲשֶׁר-בְּשׁוֹשׁוֹן גַּם בָּיוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר וַיִּהְיֶה בְּשׁוֹשׁוֹן שָׁלֹשׁ מֵאוֹת אִישׁ וּבִבְנֵה לֹא שָׁלְחוּ אֶת-גָּדָם: [טז] וַיִּשְׁאַר הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר-בְּמִדְיָנוֹת הַמֶּלֶךְ נִקְהָלוּ וְעָמַד עַל-נַפְשָׁם וְנֹחַ מֵאֲבִיבֵיהֶם וְהוֹרָג בִּשְׂנְאֵיהֶם חֲמִשָּׁה וּשְׁבַעִים אֶלֶף וּבִבְנֵה לֹא שָׁלְחוּ אֶת-גָּדָם: [יז] בָּיוֹם-שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר וְנֹחַ אַרְבָּעָה עָשָׂר בֹּו וַעֲשֶׂה אֹתוֹ יוֹם מִשְׁתֵּה וּשְׁמִחָה: [יח] וְהַיְּהוּדִים וְהַיְּהוּדִים אֲשֶׁר-בְּשׁוֹשׁוֹן נִקְהָלוּ בְּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר בֹּו וּבְאַרְבָּעָה עָשָׂר בֹּו וְנֹחַ בְּחִמְשָׁה עָשָׂר בֹּו וַעֲשֶׂה אֹתוֹ יוֹם מִשְׁתֵּה וּשְׁמִחָה: [יט] עַל-כֵּן הַיְּהוּדִים הַפְּרוּזִים הַפְּרוּזִים הַיִּשְׁבִּים בְּעָרֵי הַפְּרוּזֹת עָשִׂים אֵת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר שְׁמִתָּה וּמִשְׁתֵּה וְיוֹם טוֹב וַיִּמְשְׁלוּ(ח) מִנּוֹת אִישׁ לְרַעְיוֹ: [כ] וַיִּכְתֹּב מַרְבָּעִי אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶל-כָּל-הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר כָּל-מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אֲחֻשְׁרוּשׁ

הַקְרוֹבִים וְהָרְחוּקִים: [כא] לֵקֶם עֲלֵיהֶם לֵהוֹת עוֹשִׂים אֵת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר וְאֵת יוֹם-חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ כָּל-שָׁנָה וְשָׁנָה: [כב] כְּיָמִים אֲשֶׁר-נָחוּ בְּהֵם הַיְּהוּדִים מֵאַיִבֵּיהֶם וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נִהְפָּךְ לָהֶם מִגֻּזֹּן לְשִׁמְחָה וּמֵאֵבֶל לְיוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתָּה וְשִׁמְחָה וּמִשְׁלָח מִנוֹחַ אִישׁ לַרְעוּהוּ וּמִתְנוּחַ לְאַבְיָנִים: [כג] וְכָל הַיְּהוּדִים אֵת אֲשֶׁר-הִחֲלוּ לַעֲשׂוֹת וְאֵת אֲשֶׁר-כָּתַב מַרְדֳּכָי אֲלֵיהֶם: [כד] כִּי הָיוּ בְּ-הַמֶּלֶכְיָה הַהִיא צָרָר כָּל-הַיְּהוּדִים חָשֵׁב עַל-הַיְּהוּדִים לְאַבְדָם וְהָפֵל פֶּה הָיָה הַגּוֹרֵל לָהֶם וּלְאַבְדָם: [כה] וּבִבְלָאָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אָמַר עַם-הַסָּפֵר יָשׁוּב מִשְׁכַּבְתּוֹ הִרְעָה אֲשֶׁר-חָשֵׁב עַל-הַיְּהוּדִים עַל-רָאוּשׁוֹ וְחָלוּ אוֹתוֹ וְאֵת-בְּנָיו עַל-הָעֵץ: [כו] עַל-כֵּן קָרָאוּ לַיָּמִים הָאֵלֶּה פּוּרִים עַל-שֵׁם הַפּוּר עַל-כֵּן עַל-כָּל-דְּבָרֵי הָאֲגֵרָה הַזֹּאת וְמָה-רָאוּ עַל-כָּכָה וְמָה הִצִּיעַ אֲלֵיהֶם: [כז] קִימוּ וְקִבְּלוּ וְקִבְּלוּ הַיְּהוּדִים וְעֲלֵיהֶם וְעַל-זֶרְעָם וְעַל כָּל-הַנִּלְווֹת עֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבוֹר לֵהוֹת עוֹשִׂים אֵת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה כִּכְתָּבָם וְכִזְמָנָם כָּל-שָׁנָה וְשָׁנָה: [כח] וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים בְּכָל-דּוֹר וְדוֹר מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה מִדִּינָה וּמִדִּינָה וְעִיר וָעִיר וְיָמֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יִעָבְרוּ מִתּוֹךְ הַיְּהוּדִים וְזָכָרָם לֹא-יִסּוּף מִזֶּרֶם: • [כט] וְתִכְתֹּב אֱסָתֶר הַמֶּלֶכָה בַּת-אֲבִיתָיִל וּמַרְדֳּכָי הַיְּהוּדִי אֶת-כָּל-תְּקוּף לַיָּמִים אֵת אֲגֵרַת הַפָּרִים הַזֹּאת הַשְּׁנִית: [ל] וַיִּשְׁלַח סִפְרִים אֶל-כָּל-הַיְּהוּדִים אֶל-שָׂבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מִדִּינָה מַלְכוּת אַחַשְׁוֶרֶשׁ דְּבָרֵי שְׁלוֹם וְאַמֶּת: [לא] **לִפְנֵי ה'•** אֶת-יְמֵי הַפָּרִים הָאֵלֶּה בְּזִמְנֵיהֶם כַּאֲשֶׁר קָבִים עֲלֵיהֶם מַרְדֳּכָי הַיְּהוּדִי וְאֱסָתֶר הַמֶּלֶכָה וְכַאֲשֶׁר קִימוּ עַל-נַפְשָׁם וְעַל-זֶרְעָם דְּבָרֵי הַצִּיּוּנוֹת וְעֲזָתָם: [לב] וּמֵאַמֵּר אֱסָתֶר קָבִים דְּבָרֵי הַפָּרִים הָאֵלֶּה וְנִכְתַּב בְּסֵפֶר: • י [א] וַיִּשָּׂם הַמֶּלֶךְ **אַחַשְׁוֶרֶשׁ** וְ**אַחַשְׁוֶרֶשׁ** וְ**מָס** עַל-הָאָרֶץ וְאֵין הֵם: [ב] וְכָל-מַעֲשֵׂה תְקוּפוֹ וּגְבוּרָתוֹ וּפְרִשְׁת גְּדֻלַּת מַרְדֳּכָי אֲשֶׁר גָּדְלוֹ הַמֶּלֶךְ הַלּוֹא-הֵם כְּתוּבִים עַל-סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי מִדְיָ וּפָרַס: [ג] כִּי מַרְדֳּכָי הַיְּהוּדִי מִשְׁנֵה מַלְכֵי אַחַשְׁוֶרֶשׁ וְגָדוֹל לַיְּהוּדִים וְרָצוּי לְרַב אַחֲיוֹ דָּרַשׁ טוֹב לַעֲמֹ וְדַבֵּר שְׁלוֹם לְכָל-זֶרְעוֹ: